

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Német-Bucsi Attila úr részére

Pest Megyei Kormányhivatal, Galamb István úr részére

KUTATÁSI JELENTÉS

a Dinó-rejtek (= Kiss Péter-barlang) 2015. évi kutatásáról

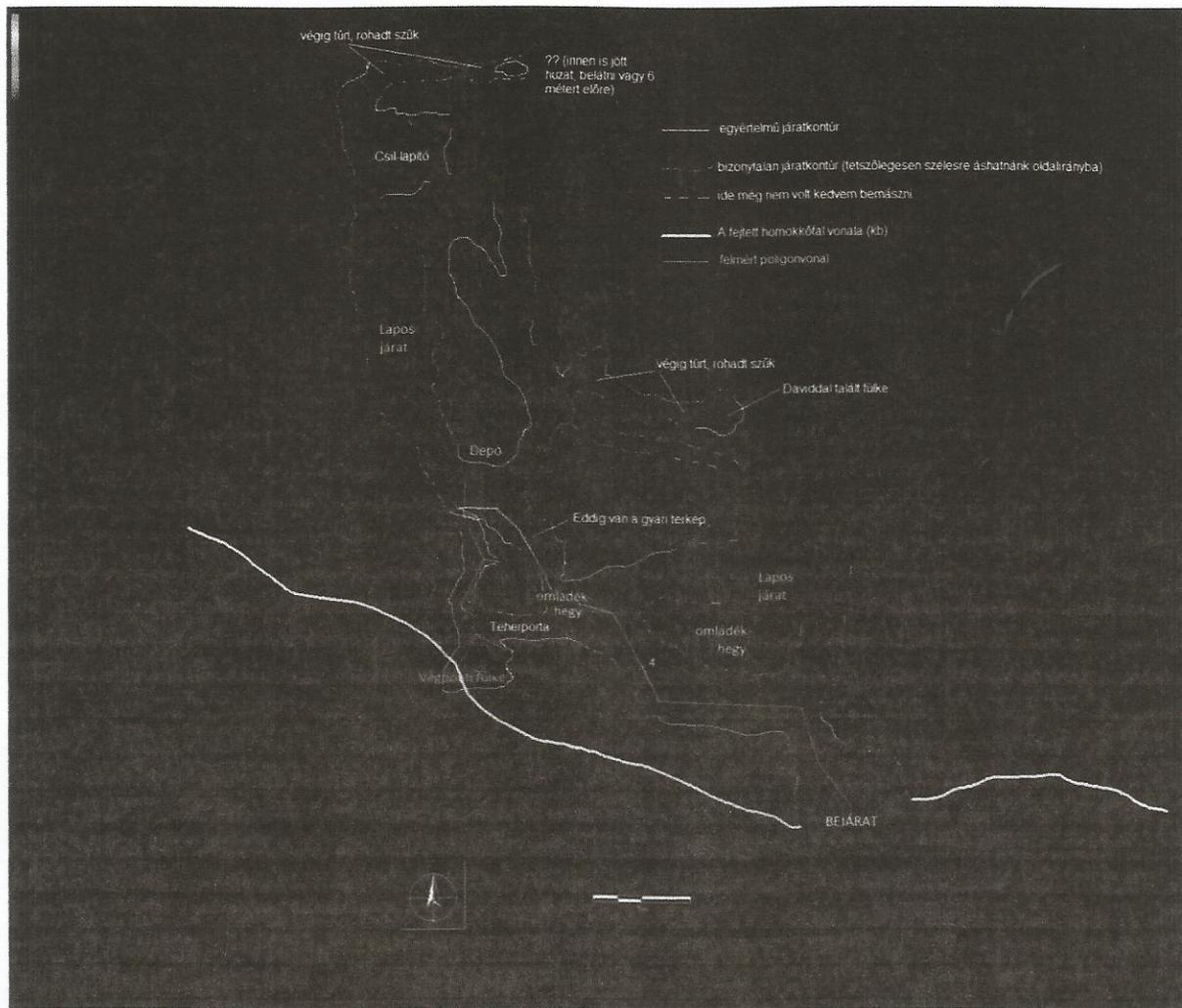
Engedélyező határozat ügyiratszám: 41973-4/2014

Engedélyes: Finta Gábor

Kutatásvezető: Finta Gábor

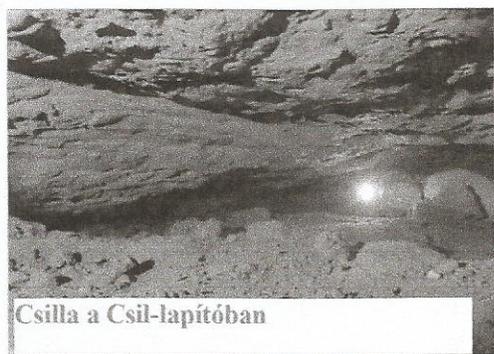
A barlang bejárati szakaszának a feltágítását a nehézségek ellenére folytattuk, ennek eredményeképpen az egykori kuszoda guggolva, beljebb pedig lehajolva járhatóvá vált egészen a **4. poligonpontig**, ahol már az **Omladékhegy** következik. Ezen a szakaszon először humuszos jellegű laza feltöltést találtunk, ezt egészen az oldott mészkőfelszínig eltávolítottuk egy 1m széles sávban, beljebb az omladékhegyhez közeledve azonban egyre vastagodó, világossárgás színű, csákánnyal is nehezen fejthető, összecementált homok jellegű kitöltés vette át a helyét, amelyben homokkötömbök és köztük baritfészkek is voltak. A baritos felületű köveket nagyrészt félretettük a járat elszűkülő széleibe. Végül feladtuk azt, hogy a huzat belépési pontjáig be lehessen tolni a talicskát, és előre tovább, az omladékhegyen túl már nem készítettünk ennyire kényelmes "autópályát", de a szűkületeket kicsit kiásva, beljebb (a **Depó** után) a lapos járatban a köveket félrepackolva megteremtettük a közlekedés feltételeit, így már akár 120 kg-os személyek is be tudnak menni.

A huzat belépési pontjánál (ami a **Depó** nevű hely) megpróbáltunk lényegre törő bontást végezve, a törmeléket ideiglenesen a barlangban hagyva (innen ered a Depó elnevezés) továbbjutni. A huzat meghökentő módon egy széles de lapos járat domború aljzatának a kellős közepén érkezett egy lyukból. Ebben szintén meglepő módon már 1m mélyen előkerült az oldott mészkő, és 2 m mélységben már egy látványosan oldott mészkő-főte alatt bonthattunk (**Szülinapi-fülke**) a dolog szépséghibája csupán az volt, hogy végig ásni kellett, legfeljebb egy-egy méteres szakaszon volt kúszható méretű a légrés, de törmelék elhelyezésére sehol nem volt lehetőség, végül a **Depónál** is elfogyott a hely, így ismét elakadtunk. Ráadásul a huzat (nyáron) a végponton egy omladékhalomból jött fel, elvesztettük a szálkövet, és - bár enyhén lefelé haladtunk - itt ismét homokkő főte volt a fejünk felett. Mindemellett még egy függőleges omladéksáv is volt a mészkő és a homokkő határán, ami egy szűkületet képezett és ezen át, tehát a kövek között keresztülbújva lehetett elérni a mélypontot, és ez nem volt megnyugtató .

Részben poligonra rajzolt, részben szabadkézi vázlat a barlang felső részeiről. Alaprajz. Vastag fehér a bányaperem.

A poligon azt mutatta, hogy a bontott szakasz a bejárat szakasszal párhuzamosan, attól 4-5 méterre halad, és visszafelé, azaz kifelé a hegyből, a végpont pedig már kint van a bányaperemen kívül. Ez felvetette annak a gyanúját, hogy mindvégig egy körhuzatot követtünk. (Ezt látszott alátámasztani, hogy nyár végén már 12 fok feletti hőmérsékletet mértünk a mélypontra, ahol a huzat belépett.) Ugyanakkor felvetette annak lehetőségét is, hogy egy rövidebb utat találjunk a bejáratától (vagy akár a felszíntől) a mélypontra, amelyen át könnyebben lehet kitermelni. (a **Depón** át való felszínre termelés ugyanis ebben a formában a veszélyességtől eltekintve is legalább 20 fős láncot igényelt volna).

Időközben a barlang felső, a sík jellegű homokkőfőte alatti lapos részét is alaposan megvizsgáltuk, és két irányba is sikerült kb. 20 illetve 10 méter továbbhatolni olyan módon, hogy a járhatatlan légrés alatti kitöltést oldalra félretoltuk és így, mint valami hókotró, haladtunk előre. Ezek közül az egyik végpont (a **Csil-lapító** utáni) egyébként huzatol is.

Szerencsére Szenthe István (Slíz György jelenlétében) megtekintette a barlangot, és hozott magával egy széndioxidmérő műszert. Aznap reggel Budán 310-340 ppm körüli értéket mért, a pál-völgyi Hideg-lyuk-barlangnál 1000 ppm körül, itt pedig (a bejáratban) 7000 ppm feletti értéket mutatott. Ezeket az értékeket közvetlenül nem láttuk, csupán hallottuk, ahogy felírja az adatokat és közben hangosan mondja. (Megjegyezzük, hogy a videóba bevágott fotón látható kijelző is csupán egy illusztráció). Mégis ez az információ volt az, ami miatt döntés született arról, hogy a bontást minden áron folytatni fogjuk.

Megkíséreltünk tehát a **4. poligonponttól**, ahol bal oldalra, tehát a mélypont irányába jelentős aláhajlás volt tapasztalható, kívülről rábontani. Itt be is bontottunk 2m hosszan, de ott a homokkő főte függőleges falba váltott, amelybe szálkótárót hajtani nem óhajtottunk, ezért a bontást abbahagytuk, a kemény kitöltésbe nagy munkával beásott vágatot visszatömtük. Ezután belülről próbálkoztunk, a kőzetváltásnál tapasztalható függőleges törmeléksávot alulról beomlasztva, amennyire a bent lévő (pontosabban nem lévő) szabad hely engedte. Annyira sikerült a végpont elérhetetlenné tétele árán leszedni az omladékot, hogy láthatóvá vált a homokkő fal felülete, és hogy az a bejárat szakasz felé halad, és ezek alapján szemre úgy gondoltuk, hogy az **Omladékhegynél** kell kifutnia a kitágított részre, azaz két méterrel odébb, mint ahol a korábban betömött vágatunkat hajtottuk... Itt meg is kíséreltük kívülről, az **5. poligonponttól** a rábontást, ami meglepően könnyen sikerült. Egy aláhajlás fedezetében végig lehetett bontani, a 4 méteres szakasz két nap alatt kényelmesen átjárhatóvá vált, az új átjáró neve a **Teherporta**. Majd sikerült felszabadítani a végponti lapító bejáratát is, ami immár a veszélyes omladék teljes kitermelése által kényelmes és biztonságos lett, és csupán 4 ember kellett a mélypont bontásához és a bejárat szakaszba való kitermeléshez. A már korábban kitágított bejárat szakaszban egyelőre elfért a törmelék, az időközben esősre forduló őszi időjárás a kitalicskázást úgyis igen nehezítette volna. A tágitgatás összesen (beleszámítva a tavaly év végén erre fordított energiát is) 31 nap ráfordítását igényelte, a munka oroszlánrészét a Szent Özséb Barlangkutató Egyesület tagjai és szimpatizánsai végezték.

A mélypont felszabadítását követően gyakorlatilag az első műszak során megnyílt a járat lefelé, és csak azért kellett még egy alkalmat várni a behatolással, mert az utolsó kő kiemelésével az egész gödör beomolhatott volna, ennek megakadályozására pedig egy hevenyészett, de a célnak tökéletesen megfelelő, sőt feleslegesen erős ácsolat-féleséget

Ácsolat-féleség a Teherporta alatt, a Holtak-kapuja fölött.

készítettünk combvastagságú keményfa gerendákból, tömedékelés gyanánt pedig törmelékkel kitömött liszteszsákokat alkalmaztunk. Ezt a helyet - mivel egy nap híján november 1-jén ástuk ki - **Holtak-kapuja** névvel illettük.

A mélypont alatt megnyílt új szakasz egy lejtős, átlag 1m belmagasságú járattal kezdődött, amely főtéje még mindig homokkőnek tűnt, és amely visszafordult, tehát ismét befelé mentünk a hegy alá. Ez a járat 10m után beletorkollott egy nagy terembe, amely a **Mindenszentek-terem** nevet kapta.

A Mindenszentek-terem főtéje homokkő, az aljzatot az erről leszakadt tömbök alkotják. A terem alsó felén azonban már mészkő alkotja a befoglaló kőzetet, amelynek felülete végig borsóköves, kivéve, ahol gipszkéreg borítja. A gipszkéreg érdekessége, hogy nem a falon van, hanem a kéreg és a fal között egy átlagosan 15 centis hézag van, amelyet talán kalcittűk tölthettek ki, amelyek később visszaoldódtak. Érdekesekek továbbá a gipszkérget átlýuggató függőcseppkövek és az alattuk megfigyelhető oldott csöpögési csövek. A terem felsőbb részén a homokkő-falak szinten mindenütt baritkéreggel borítottak.

A falak - az aláhajló felületek kivételével - általában barnás színűek, ami talán az állatok mászkálására vezethető vissza, a barlang szokatlanul száraz klímája (alsó bejárat + vízzáró fedőkőzet) ugyanis elsőosztályú menedékké teszi a járatokat a nem hibernálódó emlősök (rókáktól egyes rágcsálókig) számára. A terem falain jól látható "mászóútvonalak" kígyóznak, amelyeket vélhetően szintén valamilyen kisemlősök (pl.pelék) kentek össze feketére a mancsaikkal. Ahol agyagos aljzatot találtunk, ott is megfigyelhetők voltak rajta a gyalogló állatkák által rücskösre taposott "autópályák", egy ilyen "autópálya" követése eredményezte a felszín felé vezető Rakotkrumpli-ág feltárását is.

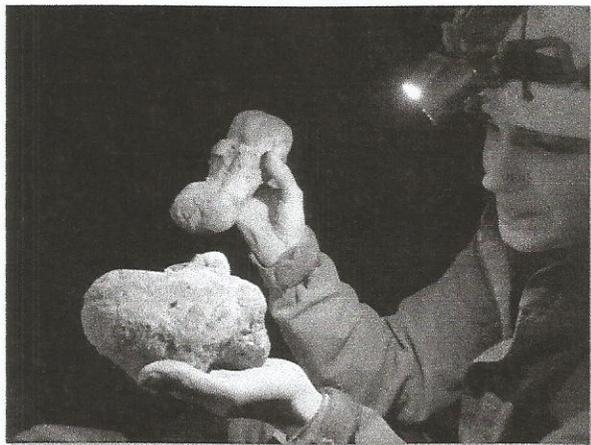
A Mindenszentek-terem HDR képen, fotó: Domahidy Farkas

A **Mindenszentek-teremből** lefelé szűken, de járhatóan vezetett tovább a járat először vízszintesen, majd függőlegesen. A lemászás mellett a falon masszív párkányt alkot egy korábbi, cementált felszínű kitöltés-réteg maradványa. Lejjebb egy vastagon lecseppkövesedett felszínű kitöltés zárta el a járatot, de a huzat egyértelmű volt. Egyetlen műszak volt átásni, és alatta megnyílt a csupa borsóköves falú **Ikrás-akna**, amelynek az oldalában fejmagasságban, egy szűk szálkóhasadékban ment el an huzat, és ugyanitt határozott denevérkijelölés is volt. Az akna alját egy vékony borsókő-törmelék réteg alatt kb. 1 cm vastag kemény kéreg borította, amely alatt teljesen laza löszös kitöltés volt található.

Az Ikrás-akna HDR képen, fotó: Domahidy Farkas

Később az akna felett átmászva találtunk még egy kis nyúlfarknyi kuszodát, illetve a **Mindenszentek-teremből** oldalra 6m hosszú bontással bejutottunk a **Rakottkrumpli-ágba**, amely a löszös-agyagos kitöltésből kiforduló, krumpli alakú és méretű kemény gumókról kapta a nevét. Ez az ág tulajdonképpen egyetlen kisebb terem, amely szépen oldott, befoglaló kőzete mészkő, és a végében alulról egy omladékba torkollik, amelyből (télien) a huzat jön lefelé, és amely a felső homokköves szakaszon tapasztalható kitöltéshez hasonló kőzetbe(?) vezet. Itt a térkép alapján közel lehet a felszín.

A "krumplik" a Rakottkrumpli-ágban. Fotó: Slíz György

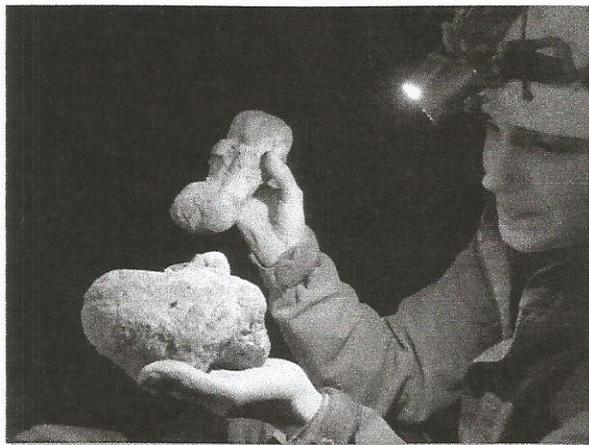
A barlangban denevérek elvéve figyelhetők meg, mivel a felső szakaszok, különösen

A **Mindenszentek-teremből** lefelé szűken, de járhatóan vezetett tovább a járat először vízszintesen, majd függőlegesen. A lemászás mellett a falon masszív párkányt alkot egy korábbi, cementált felszínű kitöltés-réteg maradványa. Lejjebb egy vastagon lecseppkövesedett felszínű kitöltés zárta el a járatot, de a huzat egyértelmű volt. Egyetlen műszak volt átásni, és alatta megnyílt a csupa borsókőves falú **Ikrás-akna**, amelynek az oldalában fejmagasságban, egy szűk szálkőhasadékban ment el an huzat, és ugyanitt határozott denevérkijelölés is volt. Az akna alját egy vékony borsókő-törmelék réteg alatt kb. 1 cm vastag kemény kéreg borította, amely alatt teljesen laza löszös kitöltés volt található.

Az Ikrás-akna HDR képen, fotó: Domahidy Farkas

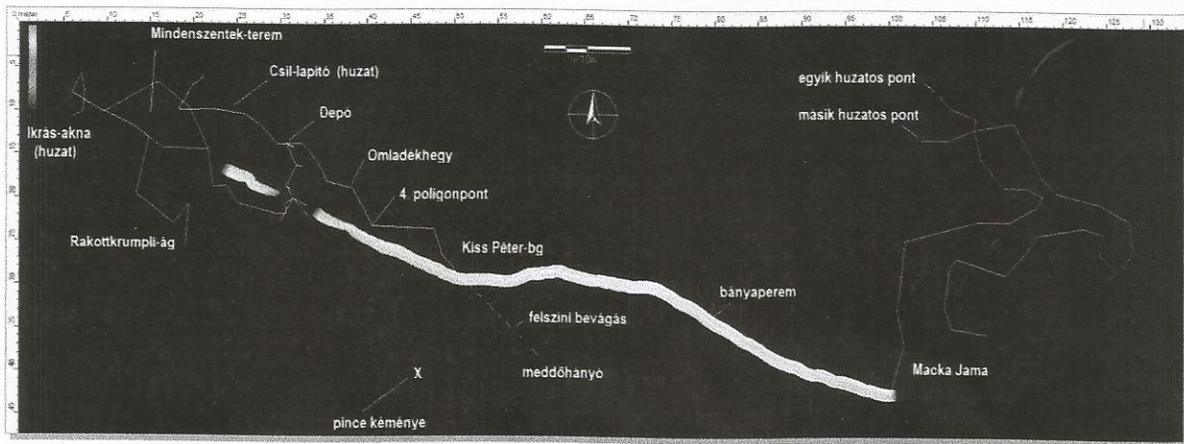
Később az akna felett átmászva találtunk még egy kis nyúlfarknyi kuszodát, illetve a **Mindenszentek-teremből** oldalra 6m hosszú bontással bejutottunk a **Rakottkrumpli-ágba**, amely a löszös-agyagos kitöltésből kiforduló, krumpli alakú és méretű kemény gumókról kapta a nevét. Ez az ág tulajdonképpen egyetlen kisebb terem, amely szépen oldott, befoglaló kőzete mészkő, és a végében alulról egy omladékba torkollik, amelyből (télien) a huzat jön lefelé, és amely a felső homokkőves szakaszon tapasztalható kitöltéshez hasonló kőzetbe(?) vezet. Itt a térkép alapján közel lehet a felszín.

A "krumplik" a Rakottkrumpli-ágban. Fotó: Slíz György

A barlangban denevérek elvéve figyelhetők meg, mivel a felső szakaszok, különösen

A barlangról bőséges fotó- és videódokumentáció készült, valamint elkészült a **Macska-barlang** és a **Kiss Péter-barlang** egy térképen, egyetlen poligonon ábrázoló pontos poligon-felmérés, amelyen a bányaperem valamint a beomlott pince is látható, illetve pl. a **Mindenszentek-terem** és a **Macska-barlang** széles járatai körbe vannak mérve, azaz a poligon egyúttal kirajzolja a járat alaprajzi kontúrját.

A barlangot a Szent Özséb Barlangkutató Egyesület egykori tagjáról (aki Eröss Zsolttal életét vesztette a Himalájában) Kiss Péter-barlangnak fogjuk nevezni.

A Kiss Péter-barlang jelen hossza kb. 300 méter, ebből kb 100 méter már ismert volt, csak a nyilvántartásban elérhető régi térkép elnagyoltan ábrázolta, kb. 50 méter a teljesen ásott szakasz, és kb. 150 méter az új rész.

A hivatalos szemle során sikeres egyeztetés történt a barlang lezárásáról, amelyre az engedélykérelem beadása is megtörtént a Szent Özséb Barlangkutató Egyesület részéről.

A barlangról megjelentetett, hivatalosnak tekinthető híradások:

<http://foldalatt.hu/hat-ez-meg-mifele-barlang-akit-erdek-el-hallgassa-meg-az-eloadasunkat-a-szakmai-napokon-vasarnap-reggel/3762/>

<http://foldalatt.hu/feltarult-a-mindenszentek-terem-folytatasa-is-egy-csupa-borsokoves-akna/3864/>

<http://foldalatt.hu/tovabbjutas-a-kristalybarlangban-a-rakottkrumpli-ag/4056/>

<http://foldalatt.hu/kiss-peterrol-nevezzuk-el-az-uj-kristalybarlangot/4100/>

<http://foldalatt.hu/a-turista-magazinban-pontatlanul-megjelent-cikk-helyes-szovege-avagy-mi-volt-viznyelo-es-mi-nem/4492/>

<https://www.youtube.com/watch?v=vqOr2vPZ1TE&feature=youtu.be>

Kelt: 2015. 09. 16.

Tisztelettel:

Finta Gábor